

Neşir yoluyla veya radyo ile işlenecek bâzı cürümler hakkında kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası (1/767)

T. C.

Başvekâlet

15 . II . 1954

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71-2737, 6/350

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Neşir yoluyla veya radyo ile işlenecek bâzı cürümler hakkında Adalet Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 13 . II . 1954 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE LÂYİHASI

Hürriyetler nizamı olan demokrasinin yurdumuza getirdiği en esaslı değişikliklerden biri de, topluluğu teşkil ve terkip eden vatandaşların hürriyetlerini, kanun dairesinde ve başkalarının hak ve hürriyetine tecavüz etmemek şartıyla, kullanabilmeleri ve hür olmanın haysiyet ve şerefiyle yaşamak imkânını elde etmiş bulunmalarıdır.

Tabii haklarımızdan mâdüt bulunan hürriyetlerimizin hududunu, başkalarının hürriyetinin hududu takyidatmesi itibarıyla fert olarak, cemiyet olarak hakkımız bulunan hürriyetleri ancak onlara riayet eylemek ve saygı göstermek suretiyle mahfuz tutmak mümkündür.

Bütün demokratik idarelerde, hürriyetlerin kullanılmasının yanlış istikâmetlere sürüklenmesi-ne mâni olmak ve bunları her nevi taaddi ve tecavüzlere karşı masun ve mahfuz bulunurmak maksadıyla kanuni tedbirler alınmış, başka bir tâbirle hürriyetlerin nizamı tesis edilmiştir.

Vatandaşlarımızın sahip oldukları fikir, söz, neşir hak ve hürriyetleri Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile mutlak teminat altına alınmış ve bu hürriyetlerin istimaline vasıta olan matbuatın kanun dairesinde serbestisi yine Teşkilâtı Esasiye Kanununda Kabul edilmek suretiyle Matbuat hürriyetinin de hududu tâyin edilmiş bulunmaktadır. Çünkü; hududu tâyin edilmeyen bir hürriyetin tasavvuruna ve hüsnü istimaline imkân olmadığı gibi hürriyetlerin kötüye kullanılmasının da fert ve cemiyet aleyhine büyük zararlar ve tehlikeli neticeler tevli dededeceği ve hattâ bizzat hürriyeti tehdidederek yok edeceği açık bir hakikattir.

Matbuat hürriyeti nizam altına alınmadığı takdirde bir taraftan bu hürriyetin suiistimal edilerek muhtelif şekil ve tarzlarda şeref ve haysiyetlere tecavüz edilmesi, her neviden şantajlar yapılması yani bu hürriyetin kullanılması zımında diğer vatandaşların hürriyetlerine tecavüzlerde bulunması diğer taraftan yalan haber veya havadis neşri suretiyle yalnız âmmenin huzur ve sükûnunun bozulması değil Devletin yüksek menfaatlerinin haleldar edilmesi ve hattâ emniyet ve bekasının dahi tehlikelere mâruz bırakılması gibi asla tecvizine imkân olmayan hallerle cemiyet ıstırapına sevk edilmiş olur.

Matbuat hürriyeti hiç şüphe yok ki, vatandaşın tefekkür hürriyetini, tenkid hakkını ve umumiyetle siyasi haklarını kullanması ve âmme murakabesinin işliyebilmesi ve haberleşmenin temini maksatlarına dayanmaktadır.

Binaenaleyh bu hürriyetlerin kullanılmasında kanun vâzılarının tesbit ettikleri maksat içinde kalmak ve bu hürriyetlerin suiistimali ile matbuatı bir taaddî vasıtası haline getirmemek, viedanlarda korku ve endişe yaratmamak ve nihayet âmmenin menfaatini, huzur ve sükûnunu, emniyet ve selâmetini ihlâl etmemek husularının arz ettiği ehemmiyet izahtan vârestedir.

Matbuat rejimlerinin bütün memleketlerde türlü safhalar geçirmiş olduğunu ve nihayet demokratik memleketlerin mevzuatında arz ve izahına çalıştığımız prensiplerin mahfuz bulundurulması için hüküm ve müeyyideler konulmuş bulunduğunu sathi tetkiklerle dahi derhal ortaya koymak mümkündür. Demokratik memleketler ezcümle Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya ve İsveç gibi devletler neşir hürriyetinin suiistimalini önlemek ve bu suretle esasta hakiki neşir hürriyetini himaye ve muhafaza etmek maksadiyle lüzumlu tedbirleri ve müeyyideleri çoktan kabul etmiş ve hattâ bu mevzuda hususi kanunlar dahi tedvin eylemiş bulunmaktadır.

Vaziyeti daha iyi tebarüz ettirebilmek maksadiyle İsveç Matbuat Kanununun mucip sebeplerinden bir kısmını ayrıen kendi esbabı mucibemize dercetmeyi faydalı görüyoruz : «Matbuat hürriyetinden maksat, evvelâ, her İsveç vatandaşının, Matbuat Kanununda derpiş olunmadığı halde âmme makamları tarafından önceden çıkarılabilecek mânilere bakmıyarak neşriyatta bulunabilmesi, sariyen, bu neşriyatın muhtevası dolayısıyla, salâhiyetli mahkemelere celbedilmesi ve âmmenin haberleşmesine mâni olmaksızın umumî huzur ve sükûnu sağlamak maksadiyle tedvin edilmiş mevzuata muhalif neşriyatta bulunulduğu takdirde ancak cezalandırılacakları teminatının vaz'idır.

Böylece tesbit olunan gayeyi nazarı itibara alan bizler, her şahsa aşağıda sarahaten yazılı bulunan hükümlere (İsveç Matbuat Kanunu hükümleri) riayet eylemek ve saygı göstermek ve diğer mer'i mevzuata muhalefet eylememek ve Devletin dahilî sükûnu ile harici emniyetini ve Tanrıya, Hükümete, vatandaşlara, örf ve âdetlere borçlu olduğumuz mukaddes hürmeti göz önünde bulundurmak şartıyla ister hususiyle kırallığa veya yabancı devletlere, ister hale ve maziye, ister yaşayan veya ölmüş olan kimselere, taallûk etsin ve hangi üslûp ve mahiyette yazılmış olursa olsun, her hangi bir mevzu üzerinde fikirlerini ifade etmek ve açıklamak hakkını tanıyoruz.

Bu itibarla matbuat suçları hakkında hüküm vermekle mükellef bulunanlara, mâsurları müdafaa ve himaye vazifesini tahmil eden bizler, matbuat hürriyetini, medeni bir cemiyetin ve her vatandaşın hak ve hürriyetiyle kabili telif bir şekilde sağlamak maksadiyle aşağıdaki hüküm ve tedbirleri karar altına almış bulunuyoruz.»

Hürriyet esasına dayanan idare tarzını henüz tatbika başlayan memleketimizde ise, daha dikkatli ve basiretli hareket olunmasının bir içtimai zaruret teşkil ettiği aşîkârdır.

Halbuki, mer'i mevzuatımızın yukarda temas ve işaret ettiğimiz maksat ve icaplara cevap verememekte olduğunu ifade etmek yerinde olur. Mevzuatımızda mevcut hükümlerin hâdiselere ve içtimai zaruretlere göre işlenmesi ve boşluklar varsa doldurulması, hürriyetlerimizin hususiyle hürriyet rejiminin halen ve âtiyen her türlü tehlikelerden masun bulundurulmasının en esaslı teminatını teşkil eder.

İşte bu maksatlardır ki, (Neşir yoluyla veya radyo ile işlenecek bâzı cürümler hakkındaki kanun lâyihası) nı tanzim ederek Yüksek Meclise takdim etmiş bulunuyoruz.

Neşir hürriyetinin vasıtası olan matbuatın tâ'bi olduğu hüküm ve müeyyidelere keza bir neşir vasıtası olduğu muhakkak bulunan radyonun ithal edilmemesi doğru olamayacağından radyo vasıtasıyla yapılan neşriyatta bu lâyiha hükümleri e tâbi kılınmıştır.

Kanun lâyihasının birinci maddesi, matbuat vasıtasıyla ve her ne suretle olursa olsun tecavüz, hakaret tehdit ve isnatların yahut şahsiyata yer veren neşriyatın ve teşhirlerin önlenmesini istihdaf etmektedir.

Maddede cürmün kimler aleyhine işlenebileceği iltizamen tadat edilmemiştir. Böylece cürme fiilen mâruz kalanlar istisnasız olarak himaye edilmiş bulunmaktadır.

Ezcümle, resmî sıfatı haiz olan memurlar, adlî, siyasi veya askerî heyetler, hakiki veya hükmi şahıslar gibi varlıklar ve mevcudiyetler cürmün mağduru olabileceklerdir.

Matbuat vasıtasıyla, her ne suretle olursa olsun namus, şeref veya haysiyete tecavüz edilmesi

veya hakarete bulunması veya itibar kırarak veya şöhret veya servete zarar verebilecek bir hususun isnadedilmesi yahut rıza hilâfına hususi veya ailevi ahvalin teşhiri yahut bu yolda hakaret veya tecavüzde, isnatta veya teşhirde bulunulacağından bahisle tehditte bulunulması halleri memnu olup bu nevi hareketleri matbuat vasıtasıyla yani Basın Kanunumuzun derpiş eylediği neşir vasıtalarından ve şekillerinden her hangi biriyle işleyenler altı aydan üç seneye kadar hapis ve bin liradan on bin liraya kadar ağır para cezasıyla mahkûm edileceklerdir. Bu cürümlerden her hangi birinin işlenmesi halinde fail, hapis ve ağır para cezasıyla cezalandırılacaktır.

Maddede tecavüz, hakaret, isnat, teşhir ve tehdit tahdidî mânada alınmamış bilâkis (her ne suretle olursa olsun) kaydının vaz'ı suretiyle bu efaalin sarîh veya zımnî bütün şekilleri kasdolunduğu ifade edilmiştir. Bu itibarla Türk Ceza Kanununun 192 nci maddesinde yer bulan ve şantaj diye tevşim edilen tehdidin dahi, menfaat unsuru aranmaksızın, maddenin 4 numaralı bendinin şümulü dahilinde mütalâası icabedecektir.

Son fıkra hükmü, kanuni mahiyette bir şiddet sebebidir. Bu maddede yazılı olan cürümler resmî sıfatı haiz olanlar aleyhinde sıfat veya hizmetlerinden dolayı işlendiğinde ceza, mağdurun sıfatı ile ifa ettiği vazifenin mahiyeti ve ehemmiyeti, cürmün ağırlığı ve tesir derecesi nazara alınarak, üçte birden yarıya kadar artırılarak hüküm olunacaktır.

İkinci madde, birinci maddede yazılı olan cürümlerin Cumhuriyet Müddeiumumiliklerince re'sen takibedebileceğini âmir bulunmakta ve bu suretle adalet cihazını harekete getirmek imkânını her hangi bir sebeple bulamamış olanların hukukunu teminat altına almakla beraber, aynı zamanda, takibatı geçilmemesi suretiyle çirkin ve tahripkâr neşriyatın devam ettirilmesinde gizli ve gayrimeşru menfaatler uman suinîyet erbabının da bu kötü maksatlarının bertaraf edilmesini istihdaf eylemektedir. Artık hukuku âmme dâvasının tahrik ve ikamesi için lüzumlu olan yazılı muvafakat, mezuniyet veya şikâyetname gibi mütekaddim dâva şartlarının mevcudiyeti aranmaksızın takibat Cumhuriyet Müddeiumumiliklerince re'sen yapılacaktır. Bu sayede hem mağdurların ve hem de cürmün işlenmesiyle huzur ve sükûnu bozulmuş olan cemiyetin hak ve hukuku korunmuş olacaktır.

İkinci maddenin son fıkrası hükmü; re'sen takip usulüne istisna vez'etmektedir. Bu istisnaya göre, Türk Ceza Kanununun 158, 159, 164 ve 166 ncı maddeleri ahkâmı, arz ettikleri hususiyet göz önünde tutularak, re'sen takibin şümulü haricinde bırakılmış yani mezkûr maddelerde yazılı suçlardan dolayı takibat icrası, bugün olduğu gibi, izin ve muvafakata bağlı tutulmuştur.

Lâyhının üçüncü maddesi, Devletin siyasi veya malî itibarını sarsacak veya âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak mahiyetteki yalan haber ve havadislerin veya bu mahiyetteki vesikalarn neşrinı meneylemekte ve bu gibi neşriyata tevessül edenler hakkında (1) seneden (3) seneye kadar hapis ve (bin) liradan (on bin) liraya kadar ağır para cezası derpiş etmektedir.

Yalan haber, havadis veya vesika neşrinin Devlet itibarını sarsmak veya âmmenin telâş ve heyecanını mucip olmak bakımlarından ne mühlük zararlar tevlidedeceği izahıtan vârestedir.

Bu maddeye göre, neşri menolunan haber, havadis veya vesikalar, Devletin siyasi veya malî itibarını sarsacak veya âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak, huzurunu bozacak mahiyetteki yalan, yani hakikata aykırı ve sıhhattan âri olanlardır. Maddenin Devletin siyasi itibarından maksudu memleketin iç ve dış siyasetiyle itibar ve prestijidir. Malî itibara gelince: bunu da bütçeye, vergilere, Devlet borçlarına, tediye muvazenesine, para kıymetine hulâsa Devlet hizmetlerini yaşatan bilcümle malî mevzulara şâmil olarak kabul etmek lâzımdır.

Maddenin meneylediği ikinci nevi yalan haber, havadis veya vesikalarn, âmmenin telâş ve heyecanını mucip olup huzurunu yani içtimai sükûn ve nizamı bozacak mahiyette olması icap eder. Burada âmmenin telâş ve heyecanını mucip olma keyfiyetini en geniş mânasiyle mütalâa eylemek ve maddenin her hangi bir vatandaş topluluğunun huzur ve sükûn içinde çalışıp yaşamasını ihlâl, telâş ve heyecan tevlidinde veya huzur bozmaya müncer olabilecek yalan neşriyata şâmil bulunduğunu tasrih etmek gerekir.

Maddenin tatbiki için, âmmenin telâş ve heyecana düşmesi, şart olmayıp yalan neşriyatın bu mahiyeti haiz bulunması kâfidir.

Âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak mahiyetteki yalan haber, havadis veya vesika neşri veya nakli matbuat vasıtasıyla veya radyo ile yapıldığında failleri hakkında Türk Ceza Kanununun 161 nci maddesi değil, hususi bir hüküm olan lâyihanın 3 ncü maddesi uygulanacaktır.

Yalan haber, havadis veya bu mahiyetteki vesikaların neşri veya nakli matbuat vasıtasıyla yahut radyo ile olmayıp da âdiyen ika edildiğinde tabiatıyla bu kere tadili talep olunan T. C. K. nun 161 nci maddesindeki muhaffef müeyyide tatbik edilecektir.

Bu suretle mevzuatımızdaki hükümlerin ahenk ve irtibatı tesis edilerek cürüm ile ceza arasındaki nispeti âdile esasına da yer verilmiş bulunmaktadır.

Kanun lâyihasının 4 ncü maddesi, birinci ve üçüncü maddelerde yazılı cürümlerin tekerrürü halinde cezaların bir misli artırılarak hükmedileceğini âmir bulunmaktadır. Maddenin tatbikinde Türk Ceza Kanununun tekerrüre mütedair olan 81 ve mütaakıp maddeleri hükümleri tabiatıyla nazara alınacaktır.

Lâyihanın beşinci maddesi, mevkute sahiplerine veya cezaen mesul edilemiyen hallerde (Basın Kanunu madde 16 bent 4) nâşire, inzibati mahiyette olmak üzere, bir para cezası tahmili suretiyle mevzuatımızda yeni sayılabilecek bir hüküm vaz'eylemektedir.

Mevkute veya gayrimevkutelerle işlenen suçlarda cezai mesuliyet Basın Kanunumuzun 16 ncı, hukuki-malî mesuliyet de 17 nci maddelerinde derpiş edilmiştir. Mevkutelerde sahip cezai mesuliyete iştirak ettirilmemiş, ancak hukuki-malî mesuliyeti kabul olunmuştur. Mevkute tarifine girmiyen basılmış eserlerle yani gayrimevkut neşriyatla işlenen suçlarda ceza mesuliyeti, failin (muharrir, müellif, mütercim..) belli olmadığı veya bu kimse aleyhinde Türk mahkemelerinde dâva açılmadığı veya kendisinin malûmatı yahut muvafakati haricinde neşriyatta bulunduğu hallerde nâşire terettübetmektedir. Bu şartlar altında cezai mesuliyeti kabul edilmiş olan nâşire ayrıca hukuki mesuliyette (Basın Kanunu: Madde 17) tahmil edilmiştir.

Mevkute veya gayrimevkute neşrinden elde edilecek maddi veya mânevi kazançların hakiki müstefidi mevkute sahipleriyle nâşirlerdir.

Mevkutelerde sahibinin itma eylediği mesul müdürlerin arkasına gizlenerek onları sevk ve tahrik suretiyle kendisine büyük kârlar temin eden neşriyattan dolayı mesul addedilmemesi hak ve adalete hiçbir suretle uygun olmaz.

Gayrimevkutelerde ise, cezai mesuliyetten kurtulmak için hakikatta nâşir tarafından yayınlanan matbuatlar üzerine itma edilmiş şahıslar muharrir, müellif veya mütercim olarak yazılmakta ve bu suretle nâşirin cezai mesuliyeti fiilen imkânsız kılınmaktadır.

Mevkute ve gayrimevkutelerde insiyatifi elinde bulunduran ve kanuna muhalif neşriyattan dolayı temin edilen maddi ve mânevi kazançlardan tamamıyla müstefit olan mevkute sahipleriyle nâşirlerin Basın Kanunundaki mesuliyetlerinden tamamıyla ayrı olmak ve bu mesuliyetler mahfuz kalmak şartıyla inzibati mahiyette bir para cezası tehdidi altında bırakılmaları matbuat nizamının, fert ve âmme haklarının menfaati ve korunması bakımından lüzumlu ve zaruri addedilmiş ve memleket realiteleri de bunu icabettirmiş bulunmaktadır.

Aynı zamanda bu hüküm ile, sahip ve nâşirin neşir hürriyetinin istimalinde daha dikkatli, itinalı ve tedbirli bulunmaları lüzumunun kanun vâzınca kendilerine bir vazife olarak tahmil olunduğu ifade edilmektedir.

Maddeye göre, lâyihada yazılı (birinci ve üçüncü maddeler) cürümlerden dolayı esas suç faillerinin mahkûmiyetleri halinde tâyin olunacak ağır para cezasının beş misli, hiçbir talep sepk etmeden mevkute sahibinden veya cezaen mesul edilemiyen hallerde nâşirden tahsiline mahkemece esas hüküm ile birlikte karar verilecektir. Cürüm, mevkute tarifine girmiyen basılmış eserlerle işlendiğinde bu para cezasının tahsiline karar verebilmek için, nâşirin Basın Kanununun 16 ncı maddesinin 4 numaralı bendine tevfikân cezai takibata mâruz bulunmaması şarttır.

Mesullerin, hakiki veya hükmi bir şahıs olması tefrik sebebi sayılmamıştır.

Maddede derpiş edilen para cezası, âmme nev'inden veya tazminat kabîlinden bir para cezası olmayıp inzibati mahiyettedir. Inzibati mahiyet ve karakter taşıyan bu para cezası, âmme ala-

caklarının tahsil usulü hakkındaki 6183 sayılı Kanunda yazılı usule tevfikân tahsil ve infaz edilecektir.

Lâyihanın 6 ncı maddesiyle, 1 ve 3 ncü maddelerinde yazılı cürümlerin radyo yayınlariyle işlenmesi veya hariçte işlenip de radyoda nakledilmesi yani tekrar olunması menedilmiştir.

Maddede, Basın Kanununun 16 ncı maddesinin birinci bendindeki müteselsil yahut birlikte mesuliyet sistemine müşabih bir mesuliyet sistemi kabul edilmiştir.

Mesuliyet, faili asli ile birlikte cürmün radyo ile neşrini veya naklini temin etmek suretiyle suçun tekevvününe âmil olan vazifeli memura terettübetmektedir.

Bu suretle lâyihanın birinci ve üçüncü maddelerinde yazılı cürümlerin radyo vasıtasıyla işlenmesi veya nakledilmesi hallerinde hem fail ve hem de muhteviyatı cürüm olan hususların radyo ile neşrini veya naklini temin eden vazifeli memur cürme mürettep olan ceza ile tecziye edileceklerdir.

Son fıkra hükmü ile maddenin tatbikatında Memurin Muhakematı Kanunu hükümlerinin cari olmayacağı esası kabul ve dolayısıyla adli teminat ve murakabe tesis edilmiş bulunmaktadır.

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Esas No. 1/767

Karar No. 48

4 . III . 1954

Yüksek Reisliğe

Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanarak Vekiller Heyetince 13 . II . 1954 tarihinde Büyük Millet Meclisine sunulmasına karar verilen (neşir yoluyla veya radyo ile işlenecek bazı cürümler) hakkındaki kanun lâyihası Başvekâletin 15 . II . 1954 tarih ve 71/2737 sayılı yazısıyla Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına gönderilmiş ve Makamı Riyasetçe incelenmek üzere encümenimize havale edilmiş olduğundan Adalet Vekili ile Vekâlet temsilcileri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

Neşir yoluyla veya radyo vasıtasıyla işlenecek bazı cürümlere verilmesi gereken cezalara ait mevzuatımızdaki boşlukları doldurmak ve gidermek maksadiyle hazırlanarak Yüksek Meclise sunulduğu anlaşılan kanun lâyihasının esbabı mucibesinin tetkikından da keyfiyet anlaşılacağı ve hile başlıca aşağıda hulâsa edilen gerekçelere istinadettiği anlaşıldı.

1. İçinde bulunduğumuz demokrasi rejimi tam mânasiyle bir hürriyetler nizamıdır. Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun vatandaşlara sağladığı tabii haklardan madut olan hürriyetin hududu nedir? Bu hudut Anayasamızın 68 ncı maddesinde açıkça tarif ve tahdidedilmekte

ve mezkûr madde aynen her Türk hür doğar. Hür yaşar. Hürriyet başkasına zarar vermiyecek her şeyi yapabilmektir.

Tabii haklardan olan hürriyetin herkes için sınırı başkalarının hürriyeti sınırındır. Bu sınırı ancak kanun çizer, denilmektedir. Görülüyor ki Anayasamızın vatandaşlarımıza sağladığı hürriyet mutlak ve hudutsuz değildir. Bir vatandaşın hürriyet hakkının sınırı başkalarının hürriyetlerinin sınırı olarak tâyin ve tahdidedilmiştir. Bu duruma göre yaşadığımız hürriyet nizamı içinde tabii haklarımızdan olan hürriyet hakkımızı kullanırken başkalarının hürriyet ve haklarına riayet etmek mecburiyetindeyiz.

Hürriyetlerimizi kullanırken başkalarının haklarına riayet etmez ve saygı göstermezsek hürriyet haklarımızı suiistimal ve diğer vatandaşların haklarına tecavüz etmiş oluruz. Bizim hak ve hürriyetlerimiz nasıl Anayasamızın teminatı altında ise diğer vatandaşların da hak ve hürriyetleri aynı derecede teminat altındadır. Yani bir vatandaşın fikir, söz ve neşir hak ve hürriyetleri Teşkilâtı Esasiye Kanunıyla ne dereceye kadar temin edilmişse diğer vatandaşın hak ve hürriyetleri de aynı derecede

temin olunmuştur. Kanunun teminatı altına alınan hürriyetin sınırının tecavüz edilmesi halinde durum ne olacaktır? Bütün demokratik idarelerde hürriyetlerin kullanılmasının yanlış istikametlere sürüklenmesine mâni olmak ve bunları her nevi taaddi ve tecavüzlere karşı masun ve mahfuz bulundurmak için tedbirler alınmış ve bu suretle hürriyetlerin nizamı tesis edilmiştir. Günden güne gelişmekte olan demokrasimizde vatandaşların hak ve hürriyetlerine tecavüz edilmemesinin temini için bizde de bu nizamın bir an evvel tesis edilmesi lâzımgelir.

2. Bahsi geçen hürriyetlerin istimaline vasıta olan matbuatın kanun dairesinde serbest olduğu esas Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun 77 nci maddesinde ayrıca kabul edilmiştir. Matbuatın ancak kanunun çerçevesi içinde serbest olduğunu tasrih etmek suretiyle matbuat hürriyetinin hududunu sarıh bir şekilde çizen mezkûr madde hükümleri matbuat hürriyetinin de diğer hürriyetler gibi hudutsuz olmadığı açıkça göstermektedir. Esasen hududu tâyin edilmeyen bir hürriyetin tasavvuruna ve hüsnü istimaline imkân yoktur. Hürriyetlerin kötüye kullanılmasının fertler ve cemiyet aleyhine büyük zararlar ve tehlikeli neticeler doğurabileceği ve hattâ bizzat hürriyetleri tehdit ve yok edebileceği hususu ise izahıtan müstağnidir.

3. Basın hürriyeti nizam altına alınmadığı takdirde bir taraftan bu hürriyetin suiistimal edilerek muhtelif şekil ve tarzlarda şeref ve haysiyetlere tecavüz edilmesi, her neviden şartajlar yapılması ve bu hürriyetin kullanılması sırasında diğer vatandaşları hürriyetlerine tecavüz olunması diğer taraftan yalan haber veya havadis neşri suretiyle yalnız âmmenin huzur ve sükûnunun bozulması değil aynı zamanda Devletin yüksek menfaatlerinin haleldar edilmesi ve hattâ emniyet ve bakasının dahi tehlikelere mâruz bırakılması gibi asla teevzine imkân olmıyan haller tahaddüs edebilir.

Vatandaşın tefekkür hürriyetini tenkid hakkını ve umumiyetle siyasi haklarının kullanması, âmme murakabesinin işletilebilmesi ve haberleşmenin temini maksadiyle kabul edilmiş olan matbuat hürriyetinin kullanılmasında vâzu kanunun tesbit ettiği maksat içinde kalmak bu hürriyetleri suiistimal ile bir taaddi vasıtası

haline getirmemek vicdanlarda korku ve endişe yaratmamak ve nihayet âmmenin menfaati huzur ve sükûnunu emniyet ve selâmetini ihlâl etmemek icabeder. Bu sebepler dolayısıyla birçok demokratik memleketlerde ezcümle, Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya, İsveç gibi devletlerde neşir hakkının kötüye kullanılmasını önlemek maksadiyle lüzumlu tedbirler ve müeyyideler çoktan kabul edilmiştir.

Hürriyet esasına dayanan idare tarzını henüz tatbika başlamış olan memleketimizde daha dikkatli ve basiretli hareket edilmesi lüzumunun içtimai bir zaruret teşkil ettiği meydana iken mer'î mevzuatımız yukarıda işaret edilen icap ve maksatlara cevap vermemektedir. Mevzuatımızdaki hükümlerin bunlara cevap verecek bir hale getirilmesi ve mevcut boşlukların doldurulması hürriyetlerimizin ve hürriyet rejimimizin halen ve âtiyen her türlü tehlikelerden masun bulundurulmasının en esaslı teminatını teşkil edecektir.

4. Basın hürriyetinin vasıtası olan matbuatın tâbi olduğu hüküm ve müeyyidelerde keza yeni bir neşir vasıtası olduğu muhakkak bulunan radyo vasıtası ile işlenen aynı mahiyetteki cürümlere ait ceza ve müeyyidelerin bu tasarıdaki hükümler dairesinde hukuki bir nizama rabtedilmesi uygun görüldüğünden kanun tasarısının hazırlanarak Yüksek Meclise sunulduğu anlaşılmış ve zikri geçen mucip sebepler encümenimizce de muvafık görüldüğünden kabulüyle kanunun heyeti umumiyesinin müzakeresine geçilmiştir.

Tasarının heyeti umumiyesinin görüşülmesi sırasında söz alan iki üye tenkid hakkının mukaddes olduğunu ve Basın Yaliele İşlenen Suçlar hakkındaki mevzuatımız kâfi olup ayrıca hususi hükümler sevkına lüzum ve zaruret bulunmadığını ileri sürerek tasarının reddini istemişlerdir.

Ekseriyet teşkil eden diğer bir kısım üyeler de tenkid hakkı kadar devlet ve vatandaş haklarının da mukaddes olduğunun tenkid hürriyetinin basına başkalarının şeref ve haysiyetlerine tecavüz hakkını vermeyeceğini ve tenkidle tahkirin birbirinden ayırd edilmesi icabedeceğini beyan ederek fert ve devleti şeref ve haysiyetlerini koruyucu hükümleri ihtiva eden tasarının kabulünü teklif etmişlerdir.

Encümenimizce yapılan uzun görüşmelerden sonra hazırlanan tasarının yerinde olduğu, kabule şayan bulunduğu netice ve kanaatine varılmıştır; çünkü;

Têşkilâtı Esasiye Kanunumuzda matbuat için kabul edilmiş olan hürriyet bâzılarınca zannedildiği gibi hudutsuz değildir; Anayasamızda matbuatın ancak kanun dairesinde serbest olduğu kabul edilmiştir. Şu halde matbuat hürriyetinin hududunun kanun hükümleriyle çizilmesi lâzımgelir. Gerçi bu hudutlar halen mer'î bulunan Basın Kanuniyle çizilip tesbit edilmiştir. Ancak mevcut mevzuattımız son senelerde yurdu-muzda gündün güne inkişaf ettiği memnuniyetle görülen basın yoluyla işlenen suçların müeyyidelen-dirilmesine ve suçların tecziyelerine kâfi değildir. Bu sahada kanunlarımızda doldurulması icabeden mütaaddit boşluklar mevcuttur. Bil-hassa namus, şeref ve haysiyetine uluorta tecavüz edilmesi, başkalarına itibar kıracak, şöhret ve servetine zarar verecek hususların isnadedilmesi rıza hilâfına hususi ve ailevi ahvalin teşhir olunması gibi hakiki ve hükmi şahıslar aleyhine Basın yoluyla işlenen suçların faillerinin cezalandırılması hususundaki mer'î mevzuatımız kâfi olmadığı gibi Devletin siyasi ve malî itibarını sarsacak veya âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak mahiyette yalan haber veya havadis neşri cürümleri hakkındaki müeyyideler de keza noksan bulunmaktadır. Diğer taraftan radyo vasıtasıyla işlenen cürümler için kanunlarımızda teczi edici hiçbir hüküm de mevcut değildir. Neşir vasıtalarından mahdut bulunan radyo ile işlenecek cürümlerin zarar ve tesirlerinin basın yoluyla işlenen cürümlerden daha az olacağı şüphesizdir. Bu itibarla bu sahada mevcut boşluğun da doldurulması icabetmektedir. İşte bu sebeplere binaen lâyihamın Heyeti Umumiyenin kabulüne karar verilerek maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Birinci maddenin müzakeresi sırasında bâzı üyeler maddedeki namus, şeref ve haysiyet ve itibar tâbirleriyle ifade edilen cürmün sarih olmadığını ve bu madde ile tecziye edilmek istenilen suçların vazih ve mağdurlarının da malûm bulunmadığını ileri sürerek birinci maddedeki tâbirlerle bunların taallûk ettikleri cürümlerin sarahaten tâyin ve tarif edilmelerini talebettikleri gibi diğer bir kısım üyeler de sözü geçen maddede yazılı cürümlerden dolayı mad-

deye eklenecek bir fıkra ile suçluya hakikati maddenin ispatı hakkının tanınmasını teklif etmişlerdir.

Yapılan uzun görüşmeler neticesinde namus, şeref, haysiyet ve itibar gibi tâbirlerin hepsinin tarifleri yapılmış ve tatbikatta bilinen sarih kanun terimlerinden olmaları dolayısıyla bunların ayrıca tasarruflarının yapılması hakkındaki talep yerinde görülmediği gibi maddedeki suçların mağdurlarının hakiki veya hükmi şahıslar resmî sıfatı haiz olan memurlar, adlî, idari, siyasi ve askerî ve sair resmî sıfatı haiz heyetler olabileceğinin aşikâr olmasına ve maddede cürümlerin kimler aleyhine işlenebileceğinin tadadının tatbikatta bâzı mahzurlar tevlidebileceğinin ve ezcümle tadadın haricinde kalan veya unutulmuş mağdurlara karşı işlenen cürümlerin cezasız kalması gibi tehlikeli bir netice karşısında kalınması ihtimalinin mevcut bulunmasına nazaran maddedeki cürümlerin mağdurlarının tasrihine mütaallik olan talep de keza şayanı kabul görülmediğinden ekseriyetle reddedilmiştir.

Maddenin görüşülmesi sırasında bir üye tarafından dördüncü bendindeki şantaj mahiyetinde olan cürmün Türk Ceza Kanununun 192 nci maddesinde sövkedilen hükümle esasen müeyyide altına alınmış olduğu ve bu itibarla bu fıkranın ayrıca kabulüne lüzum bulunmadığı mütalâası ileri sürülerek dördüncü bendin tayyî teklif edilmişse de Türk Ceza Kanununun bahsi geçen 192 nci maddesinde maddi bir menfaat temini için işlenen şantaj cürümlerinin faillerine verilecek cezaların tâyin edilmiş olması, halbuki birinci maddeden çıkarılması istenilen 4 numaralı bende her hangi bir maddi menfaat beklenmeksizin ika edilecek başka bir mahiyettekiler şantaj fiilinin tecziyesinin mevzu bahis bulunması hascibiyle bu bendin tayyîna mâtuf talep gayrivârit görüldüğünden keza ret olunmuştur. Suçluya ispat hakkının tanınmasına dair olan talebe gelince bu mevzu enine, boyuna uzun uzadıya mükerreren müzakere ve münakaşa eden encümenimizce ekseriyetle şu neticeye varılmıştır.

Bugün medeni milletlerin bir çoklarının ceza kanunlarında hakaret fiillerinden dolayı mutlak surette suçluya ispat hakkı tanınmamıştır. Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesinde kabul edilmiş olan prensip de budur,

maddenin bilhassa ilk fıkrasında bu hüküm açıkça gösterilmiş bulunduğu gibi resmî sıfatı haiz olanlar hakkında işlenmiş olan hakaret suçları için de mutlak surette ispat, iddia ve talebin tetkik ve kabul edilemeyeceği katî bir beyanla ifade ve tansis edilmiş bulunmaktadır.

İspat hakkındaki prensibin 481 nci maddede tesbit edilmiş bulunan şeklinin üç istisnası ise mezkûr maddede şartlara ve kayıtlara bağlı olarak gösterilmiş ve Türk Ceza Kanununun 10 ncu maddesindeki kaide muvacehesinde bu lâyiha maddeleri arasına ispat, talep ve iddiası hakkında yeni bâzı hükümler ilâvesi de esasen lüzumsuz bulunmuştur. Nitekim istisnaların ikincisinde: isnat olunan fiil, bir suç mahiyetinde bulunduğu ve bunu işliyen kimse hakkında takibata geçildiği takdirde hakikat maddenin mümkün olacağı tasrih edilmiş bulunduğu için maddeli hakaretlerde ispat imkânı tamamen münselip bulunmamıştır.

Bununla beraber bu lâyihanın 2 nci maddesinde Cumhuriyet müddeiumumisine re'sen dâva ikame edilmek hakkının kabul edilmiş bulunmasını dahi maddeli hakaretlerde ispat talebinin kabul ve tetkik edilmesini terviğ etmek istiyen görüşü de tatmin edici mahiyette bulunmaktadır.

481 nci maddedeki müstesniyatın birincisindeki memur kelimesi, bu kelimenin ifade ettiği mâna ve medlûlünün şümulü muvacehesinde her hangi bir tereddüde mahal verilmeyecek kadar açıktır.

Bâzı kimselerin zihinlerinde tereddüt husulüne sebebiyet verdiği anlaşılan hususi muhakeme ve tahkik usulü cümlesinin, maddenin kasit ve tazammun eylediği prensiple müterafik bir görüş ve anlayışla telif edilmesi iktiza eder. Bu takdirde de müphemiyetten bahse mahal yoktur.

Kaldı ki : Isnat olunan bir fiil cürmü ile hakaret edilen kimsenin dâva ikamesi halinde suç işliyen şahsın isnadettiği fiilî ispat, iddia ve talebinin nazara alınıp alınmayacağı hakkındaki kaidenin Türk Ceza Kanununda esaslı bir prensip olarak yer almış ve mezkûr kanunun bâzı ahvale inhisar ettirdiği kabul ve âdemikabul hususları bu temel kaideye uygun bir tarzda mütalâa edilebilmek için 481 nci madde ile onun şümul ve hükmü içine girmiş bulunan bütün ce-

za maddeleri kül halinde nazara alınmasındaki zaruret sebebiyle bu durumda bir tadil talebiyle keyfiyetin hukuk esasları bakımından tetkikine imkân verecek kanuni şekle riayet olunması icabetmekte bulunmuştur.

Halbuki bu lâyihada ispat müessesesi için hiçbir hüküm sevk edilmediğine ve Meclis Komisyonları Dahilî Nizamname hükümlerine göre yalnız kendilerine havale edilecek işleri görmekle mükellef olup bunun dışına çıkamayacakları açık bir hakikat bulunduğu cihetle Dahilî Nizamname hükümlerinin cevaz verdiği bir hususun re'sen veya müzakere sırasında vukubulacak bir talep ile lâyihaya ilâvesinin mümkün olamayacağı da ekseriyetle karar altına alınmıştır.

İkinci madde görüşüldüğü sırada söz alan âzalar, takibi şahsi şikâyete bağlı suçların da Cumhuriyet Müddeiumumiliğince re'sen takib edilmesi hakkındaki hükme itiraz etmişlerdir. Filhakika takibi şahsi şikâyete bağlı olan bütün suçların mağdurun muvafakati alınmadan Cumhuriyet Müddeiumumiliğince re'sen takibe tâbi tutulması doğru ve prensip bakımından caiz değildir. Çünkü suçtan zarar gören mağdur bâzı ahvalde hususi ve ailevi ahvaline talâk eden bir fiilin takip ve işaesini haklı olarak arzu etmiyebilir. Bununla beraber ikinci maddedeki cürümlerde re'sen takip esasının sureti mutlakada terkedilmesi de tatbikatta mahzurlu neticeler tevli dedebilir. Zira basın yolu ile işlenen bâzı suçlar vardır ki bunlardan mağdur kadar cemiyet de zarar görmektedir. Cemiyete de zarar veren ve umumi ahlâk üzerine menfi tesirler icra eden bu gibi suçlara karşı Cumhuriyet müddeiumumilerinin lâkayıt kalmaları da âmme menfaatleri bakımından doğru olmayacağından Encümenimizce bu işin gerek şahısların ve gerekse cemiyetin menfaatlerini telif eden ortalama bir sisteme bağlanması ve takibi şahsi şikâyete bağlı olan suçların Cumhuriyet müddeiumumilerince tahkikatta başlanmazdan evvel mağdurun yazılı muvafakatinin alınması şartıyla re'sen takip edilmesi esası kabul ve ikinci madde bu esas daire-sinde yeniden formüle edilmiştir.

Tatbikatta muaddel maddedeki (tahkikat) tâbirine dikkat edilmesi lâzımdır. Cumhuriyet müddeiumumilerinin (tahkikat) ve (takibat) tâbirlerinin delâlet ettikleri hukuki mânaları

göz önünde tutarak kanun hükümlerini hüsnüsuretle tatbik edeceklerine bittabii şüphe yoktur.

Re'sen takibi müstelzim olan suçlarla kânen takibi izin, muvafakat, talep veya müracaata bağlı bulunan hakaret, sövme, tezlil, tezyif veya edep ve hürmete münafi hareket cürümleri hakkında Cumhuriyet müddeiumumileri tarafından mer'i mevzuat dairesinde doğrudan doğruya tahkikat ve takibat yapılabilmesi maddenin son fıkrasında kabul edilmiştir.

Takibi izin ve muvafakat alınmasına, talep veya müracaata bağlı olan ve Türk Ceza Kanununun 158, 159, 164, 166 ve 273 ncü maddelerinde yer alan Türklüğe, Reiscumhura, Büyük Millet Meclisinin ve Hükümetin mânevi şahsiyetlerine hakaret gibi bâzı cürümlerden dolayı Cumhuriyet müddeiumumilerince izin veya muvafakat alındıktan ve takibata başlandıktan sonra muvafakat veya iznin geri alınması suretiyle açılan hukuk âmme dâvasının düşmesi mevzuubahis olamayacağından bu gibi suçlar hakkındaki kanuni hükümler kabul edilen son fıkra ile mahfuz tutulmuştur.

Devletin siyasi veya malî itibarını sarsacak veya âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak mahiyette yalan haber ve havadis veya bu mahiyetteki vesikaları neşredenlere verilecek cezaları tesbit eden üçüncü maddenin görüşülmesi sırasında söz alan âzalar ismi geçen maddede kötü niyetle yalan haber ve havadis neşrinin cezalandırılmasının düşünüldüğünü ve Hükümetten geldiği gibi kabul edilmesi halinde iyi niyetle ve sırf havadis vermek için yapılan heyecan verici neşriyattan dolayı da bâzı müdiri mesul ve yazarların, tecziye edilebileceklerini ileri sürerek metne (yalan haber veya havadis neşri) cümlesinden evvel (bilerek) kelimesinin ilâvesini teklif etmişlerdir. Adalet Vekili de bu teklife iştirak etmiştir.

Encümende bu mevzuda yapılan tartışmalardan sonra maddeye (bilerek) kelimesinin ilâvesine lüzum ve mahal bulunmadığı sonucuna varılarak yapılan teklifin reddine ekseriyetle karar verilmiştir.

Encümenin bu sonuca varmasının sebepleri şunlardır :

Bir defa 5680 sayılı Basın Kanununun 16 ncü maddesinde verilen haber veya havadisın yalan olduğunu bilmiyerek neşreden mesul mü-

dürün ademimesuliyeti esası zaten kabul edilmiştir. Yaşıyan bu hüküm maksadı temin etmektedir. Saniyen maddeye (bilerek) kaydının ilâvesi beyyine külfeti bakımından da mahzurlu ve tehlikelidir. Böyle bir kaydın metne ilâvesi maddeyi tatbikatta işlemez ve ölü bir hale getirebilir. Çünkü bu kaydın maddeye ilâvesi halinde hakkında âmme dâvası açılan her suçlu tabiatıyla neşredilen haber veya havadisın yalan olduğunu bilmediğini iddia edecek ve buna karşı müddeiumumi suçlunun havadisın yalan olduğunu ispat mükellefiyeti karşısında kalacaktır.

Âmmenin telâş ve heyecanını mucip olan bir haberi gazetede görerek derhal takibata geçen bir Cumhuriyet müddeiumumisinin suçlunun havadisın yalan olduğunu bilerek kötü niyetle neşrettiğini mukni delillerle mahkemede ispat etmesine tatbikatta hemen hemen imkân yoktur.

Buna mukabil hüsnüniyet sahibi bulunan suçlu mahkemede haberin yalan olduğunu bilmiyerek neşrettiğini her zaman kolayca iddia ve ispat edebilir.

Bu itibarla, mer'i mevzuat muvacehesinde maddeye (bilerek) kelimesinin ilâvesine lüzum görülmemiştir.

Yine bu maddenin müzakeresi sırasında bâzı âzalar lâyhada (1 000) liradan (10 000) liraya kadar olmak üzere tâyin edilen ağır para cezası miktarının işlenen cürmün mahiyet ve ehemmiyetine nazaran az olduğunu ileri sürerek gerek asgari ve gerekse âzami hadlerin çoğaltılmasını teklif etmişlerdir.

Görüşmeler sonunda :

Yapılan bu teklifler işlenen cürme verilen ceza arasında bir nispeti adiyle bulunması hakkındaki ceza prensipine uygun ve yerinde görüldüğünden maddedeki ağır para cezasının asgari haddinin 2 500 lira olarak değiştirilmesi ve âzami had için miktar tâyin edilmemesi suretiyle fazlaştırılması ekseriyetle kabul olunmuştur.

Neşir yoluyla işlenecek cürümlerin tekerrürü halinde cezaların bir misli artırılarak hükmedilmesini temin gayesini istihlaf eden kanunun 4 ncü maddesinin müzakeresi sırasında söz alan bir âza mükerrirler hakkındaki Türk Ceza Kanununun 81 ncü maddesindeki hüküm-

lerin kâfi olduğunu ve kanuna ayrıca hususi bir hüküm ilâvesine lüzum bulunmadığını dermeyan ederek bu maddenin kanundan çıkarılmasını teklif etmiştir. Yapılan görüşmelerden sonra encümenimiz ekseriyetle Devletin siyasi ve malî itibarını sarsacak veya âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak mahiyette yalan haber ve havadisleri neşretmek gibi Devleti ve fertleri ilgilendiren mühim bir suçtan dolayı evvelce mahkûm olarak cezası infaz edilen bir şahsın aynı suçu ikinci defa işlemesi suç işleme kasdına ve kötü niyetine aşikâr bir delil teşkil etmesi ve bu durumda olan mütaammit suçlular hakkında cezaların bir misli artırılması prensibinin yerinde görülmesi dolayısıyla gayrivârit görülen bu teklifin de reddine karar verilmiştir.

Kanunun en mühim maddelerinden birisi olan beşinci maddenin görüşülmesi sırasında söz alan bir âza maddenin tayyını teklif ettiği gibi diğer bâzı âzalar da mahkûmiyet halinde mevkute sahibinden ve cezaen mesul edilemiyen hallerde neşirden tahsiline hükmolunan inzabati mahiyetteki para cezasını muhtevi hüküm aleyhine sahip ve naşirin kanun yollarına müracaat edebilmeleri imkânının sağlanmasını istemişlerdir. Bu mevzuda yapılan uzun tartışmalar sonunda Encümenimiz ekseriyetle aşağıdaki müşterek kanaate varmıştır. Kanundan çıkarılması talebedilen beşinci madde kanunun önleyici tedbirleri ihtiva eden en mühim maddelerinden biridir. Tatbikatta matbuat ve tenkid hürriyetlerinin suiistimali suretiyle işlenilmekte olan ağır tecavüz ve tahkir cürümleriyle yalan haber ve havadis neşri cürümlerini ancak bu madde ile sevkedilen hükümler önleyebilecektir. Bir gazete veya mecmuada âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak şekilde haber ve havadis neşirinden o gazetenin sahibi mesul tutulmıyacak olursa bu gibi suçların önlenmelerinin imkânı kalmaz bu itibarla maddenin tayyı hakkındaki teklif mesnetsizdir. Ve asla kabule şayan değildir.

Diğer taraftan maddedeki para cezasının inzabati mahiyette olarak kabulü halinde basın yoluyla işlenen suçun cezai mesullerinden bulunmayan sahip veya naşir dâvanın taraflarından olmaması ve aleyhinde cezai mahiyette bir hüküm sâdir olmamış bulunması hasebiyle verilen karar aleyhine kanun yollarına müracaat ede-

miyecek ve bu da doğru ve hukuk esaslarıyla kabili telif bir netice olmayacaktır.

Zira hukuk ilmi ve ceza prensipleri hükmedilen bir ceza aleyhine mahkûmun kanun yollarına müracaat edebilmesi imkânının sağlanmasını emreder. Bu itibarla hükmedilecek ağır para cezasının beş misli gibi mühim miktarlara varan para cezalarını ihtiva eden bir mahkeme ilâmı aleyhine sahip veya naşirlerin kanun yollarına müracaat edebilmeleri imkânının temini için (inzabati mahiyetteki para cezalarının) yerine (ağır para cezası) tâbirinin ikamesi kabul edilmiştir.

İleride maddenin tatbikatında vukubulacak tereddütlerin izalesi için şu noktaların tavzihi yerinde olacaktır. Mahkemece maddedeki ağır para cezalarının sahip veya naşirden tahsiline karar verilebilmesi için Cumhuriyet müddeiummillerinin usulen bunlar aleyhine de hukuk âmme dâvası açmaları icabettiği gibi bunların mahkemece duruşmaya çağırılarak ayrıca müdafaalarının alınması da lâzımdır. Bu maddeye göre verilecek para cezalarının âmme alacaklarının tahsili hakkındaki 6183 sayılı Kanun hükümlerine tevfikân tahsil ve infaz edilmesi tekerrürde esas ittihaz edilmemesi hususları encümenimizce de uygun görüldüğünden aynen kabul ve bu esaslar dairesinde yeniden yazılan madde lâyhaya ilâve edilmiştir.

Kanunun radyo vasıtasıyla işlenen suçlara mütaallik olan 6 ncı maddesinin görüşülmesi sırasında bâzı üyeler vazifeli memurun asıl faille birlikte mesul edilmesinin doğru ve adalet ve hakbaniyet kaidelerine uygun bulunmadığını ileri sürerek radyo memurlarına verilecek cezaların hafifletilmesini teklif etmişlerselerde ilk bakışta cazip görülen bu teklif yerinde ve realitelere uygun görülmediğinden encümence ekseriyetle reddedilmiştir. Çünkü radyo ile yapılan neşriyat gerek Radyo İdaresince ve gerekse ilgili memurlarca önceden tetkik ve kontrol edilmektedir. Günlük haber ve havadis bültenleri vazifeli memurlardan mürekkep bir komisyonca muntazaman kontrol veya ihzar edilmekte olduğu gibi radyoda yapılan konuşmalarda ya önceden plâğa alınmak ya yazılı olarak idareye verilen metinler neşirden evvel gözden geçirilmek suretiyle keza kontrol edilmektedir. Burada memurun cürüm kastı olmak-

sızın yaptığı hatadan ve zühulden mütevellit mesuliyeti esasen mevzu bahis değildir. Bu madde hükümlerine göre cezalandırılması icabeden fiiller cürüm kasdına mukarrer olan kasdi hareketlerdir. Asıl faille birlikte cürüm işlemek kasdiyle Devletin siyasî ve malî itibarını sarsacak veya âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak şekilde yalan havadisleri radyoda neşreden bir memurun işlediği cürmün failin cürmünden daha hafif olmadığı bedihidir. Bu itibarla memurlara verilen cezaların hafifletilmesinin teklifi kabul edilmemiş ve yalnız radyo ile işlenen suçlarda (kanun hükümlerinin tatbik edileceği) yolunda sarîh bir fıkrayı ihtiva etmiyen maddeye bu fıkranın ilâvesi suretiyle madde yeniden tahrir ve ıslah edilmiştir.

Kanunun meriyet ve icrasına dair olan hükümleri ihtiva eden 7 ve 8 nci maddeleri de aynen kabul edilerek müzakeresi ikmal edilmiştir.

Kanunun diğer işlere takdimen ve tercihan ve müstaceliyetle görüşülmesine ekseriyetle karar verilmiştir.

Umumi Heyetin yüce tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim olunur.

Reis	Mazbata Muharriri	
İzmir	Balıkesir	
H. Özyörük	M. Erkuymcu	
Kâtip		
Balıkesir	Ankara	Ankara
V. Asena	O. T. İtkin	Söz hakkım vardır
		H. Ş. İnce
Çoruh	Aydın	Erzurum
Muhafifim	N. Geveci	E. Karan
M. Güney		
Gazianteb	Gümüşane	
Söz hakkım mahfuz	H. Tokdemir	
G. Kınoğlu		
İstanbul	Kayseri	Konya
A. Moshos	Y. Z. Turgut	Söz hakkım mahfuz
		H. Aydın
Maras	Tokad	Tokad
M. Özsoy	H. Ökeren	M. Önal
Yozgad	Çanakkale	Sivas
N. Ü. Alcu	N. Kirişcioğlu	Ş. Ecevit

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Neşir yoluyla veya radyo ile işlenecek bâzı cürümler hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Matbuat vasıtasıyla her ne suretle olursa olsun :

1. Namus, şeref veya haysiyete tecavüz edilmesi veya hakarete bulunulması,
2. İtibar kıracak veya şöhret veya servete zarar verebilecek bir hususun isnadedilmesi.
3. Rıza hilâfına hususi veya ailevi ahvalin teşhir olunması,
4. Yukardaki hal ve suretlerle tecavüz, hakaret isnat veya teşhire mâruz bırakılacağından bahisle tehditte bulunulması.

Hallerinde fail (6) aydan (3) seneye kadar hapis ve (1 000) liradan (10 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Yukarda yazılı cürümler resmî sıfatı haiz olanlar aleyhinde sıfat veya hizmetlerinden dolayı işlendiğinde cürme mürettep olan ceza üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur.

MADDE 2. — Birinci maddedeki cürümler, yazılı muvakkat, mezuniyet veya şikâyetname aranmaksızın, re'sen takibolunur.

Türk Ceza Kanununun 158, 159, 164 ve 166 ncı maddeleri ahkâmı mahfuzdur.

MADDE 3. — Devletin siyasi veya malî itibarını sarsacak veya âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak mahiyette yalan haber veya havadisleri veya bu mahiyetteki vesikaları neşredenler (1) seneden (3) seneye kadar hapis ve (1 000) liradan (10 000) liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

MADDE 4. — Bu kanunun birinci ve üçüncü maddelerinde yazılı cürümlerin tekerrürü halinde cezalar bir misli artırılarak hükmolunur.

ADLIYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Neşir yoluyla veya radyo ile işlenecek bâzı cürümler hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı cürümlerden dolayı takibat icrası şikâyete bağlı değildir.

Ancak Cumhuriyet müddeiumumisi tahkikata başlamazdan evvel mağdurun yazılı muvafakatini alır.

Hüküm katilesinceye kadar bu muvafakatin geri alınması halinde hukuku âmme dâvası sukut eder.

Re'sen takibi müstelzim olan veya takibi, izin, muvafakat, talep veya müracaata tâbi bulunan hareket, sövme, tezlil, tezyif, veya edep ve hürmete münafi hareket suçları hakkında bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları tatbik edilmez.

MADDE 3. — Devletin siyasi veya malî itibarını sarsacak veya âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak mahiyette yalan haber veya havadisleri veya bu mahiyetteki vesikaları neşredenler 1 seneden 3 seneye kadar hapis ve 2 500 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

MADDE 4. — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Ad. E.

MADDE 5. — Bu kanunda yazılı cürümlerden dolayı mahkûmiyet halinde tâyin olunacak ağır para cezasının beş mislinin, inzıbatı mahiyette olmak üzere, ister hakiki ister hükmi şahıs olsun mevkute sahibinden veya cezaen mesul edilemeyen hallerde nâşirden tahsiline de mahkemece hüküm olunur.

Bu para cezası, Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki 6183 sayılı Kanun hükümlerine tevfikân tahsil ve infaz edilir.

MADDE 6. — Bu kanunda yazılı cürümlerin radyo ile işlenmesi veya nakledilmesi hallerinde fail ile birlikte vazifeli memur mesuldür.

Bu maddenin tatbikatında Memurin Muhakematı hakkında kanunu muvakkat ek ve ta-dilleri hükümleri cereyan etmez.

MADDE 7. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 8. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Başvekil	Devlet Vekili
<i>A. Menderes</i>	
Devlet Vekili	Adalet Vekili
<i>C. Yardımcı</i>	<i>O. Ş. Çiçekdağ</i>
Millî Savunma Vekili	İçişleri Vekili
<i>K. Yılmaz</i>	<i>E. Menderes</i>
Dışişleri Vekili	Maliye Vekili
<i>R. Köprülü</i>	<i>H. Polatkan</i>
Millî Eğitim Vekili	Bayındırlık Vekili
<i>R. S. Burçak</i>	<i>K. Zeytinoğlu</i>
Eko. ve Ticaret Vekili	Sa. ve So. Y. Vekili
<i>F. Çelikbaş</i>	<i>Dr. E. H. Üstündağ</i>
G. ve Tekel Vekili	Tarım Vekili
	<i>N. Ökmen</i>
Ulaştırma Vekili	Çalışma Vekili
<i>Y. Üresin</i>	<i>H. Erkmen</i>
İşletmeler Vekili	
<i>S. Yırcak</i>	

MADDE 5. — Bu kanunda yazılı cürümlerden dolayı suçlular hakkında tâyin olunacak ağır para cezasının beş mislinin, ister hakiki, ister hükmi şahıs olsun mevkute sahibinden veya cezaen mesul edilemeyen hallerde nâşirden tahsiline de mahkemece hükümlenir.

Bu para cezası, âmme alacaklarının tahsili hakkındaki 6183 sayılı kanun hükümlerine tev-fikân tahsil ve infaz edilir. Ve tekrerrüde de esas olamaz.

MADDE 6. — Birinci ve üçüncü maddelerde yazılı cürümlerin radyo ile işlenmesi veya nakledilmesi hallerinde bu kanun hükümleri tat-bik edilir.

Mesuliyet, faille birlikte vazifeli memura terettübeder.

Bu maddenin tatbikatında Memurin Muhakematı hakkındaki Kanunu muvakkat ek ve ta-dilleri hükümleri cereyan etmez.

MADDE 7. — Hükümetin teklifi aynen ka-bul edilmiştir .

MADDE 8. — Hükümetin teklifi aynen ka-bul edilmiştir .